

Janina Skotnicka

Ostatnia droga Majorka

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 25, 378-379

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

cie, od ukończenia szkoły podstawowej. Mieszkając w Kielcach pracował na utrzymanie swojej rodziny w różnych kieleckich zakładach przemysłowych.

Początkowo wyrabiał świeczniki z korzeni jałowca, krucyfiksy i płaskorzeźby z drewna, wykorzystując gotowe formy ukształtowane przez naturę. W 1973 roku zaproszony do udziału w konkursie na pamiątkę regionalną, wykonał niewielkiego formatu rzeźby przedstawiające wiejskich grajków. Od tego czasu opowiedział się przy konwencji ludowej i pozostał jej wierny do końca życia. Wczesne rzeźby Żaka, podobnie jak i obrazy tematycznie związane były z jego własnym losem i doświadczeniami – przedstawiał kobiety i mężczyzn o przygarbionych sylwetkach, ciężko zarabiających na chleb. W latach 80. XX wieku zainteresował się malarstwem. Dawało mu ono nową możliwość wypowiedzi i sposobność pełniejszego rozwinięcia narracji. Malował obrazy o rozmaitej tematyce. Obok scen wywodzących się z treści religijnych przedstawiał życie na wsi: dawne wesela, obrzędy, zabawy oraz codzienną pracę w obejściu i na roli.

Obraz *Sianokosy* dokumentuje najwcześniejszy okres twórczości malarskiej Tadeusza Żaka, samorodnego artysty, należącego do czołowych w Polsce twórców ludowych okresu powojennego.

OSTATNIA DROGA MAJORKA

Il. 7. *Ostatnia droga Majorka*

Stanisław Bąk (1931-1986)
Ostatnia droga Majorka, 1962
olej / dykta, 34x43 cm
MNKi/E/990

W ramach cyklu: „Wojna i okupacja” zaprezentowany został obraz *Ostatnia droga Majorka* namalowany przez artystę z Bielin w 1962 i w tym samym roku kupiony do zbiorów.

Na pierwszym planie przedstawił autor drogę przez Bieliny, a na niej furmankę zaprzężoną w dwa „kasztań”. Powozi nią chłop, obok niego żandarm, na drugim siedzeniu – dwaj żandarmi; jeden z nich tyłem do kierunku jazdy, z karabinem na kolanach, pilnuje Żyda Majorka siedzącego z opuszczonymi poza furę nogami, z laską i zatkniętą na niej jarmułką. Dalej przestrzeń, między bielonymi krytymi strzechą i gontem chałupami, wypełnia duża, rozłożysta lipa. W głębi namalował artysta zabudowania gospodarcze, drzewa i trawę, w różnych odcieniach zieleni.

Obraz dokumentuje zdarzenie, jakie miało miejsce w Bielinach, wiosną 1942 roku. Żandarmi wracający z Kielc do Bielin złapali Majorka w Radlinie. Aby uniknąć śmierci Żyd trzymał, jak mu kazano, przez całą drogę do Bielin, laskę w górze. Śmierci nie uniknął. Po przyjeździe na posterunek, napuszczono na niego psy, które go rozszarpały, ale dla pewności dobito go strzałem z pistoletu. Obraz jest dokumentem, ilustrującym relację furmana – naocznego świadka zdarzenia, który, jak opowiadał, wioził 15 km Majorka z Radlina do Bielin. Autorowi obrazu, wówczas 11-letniemu chłopcu, opowieść tak mocno zapadła w pamięć, że po latach postanowił tę scenę namalować.

Stanisław Bąk, znany przede wszystkim, jako malarz dokumentujący dawne zwyczaje i obrzędy ludowe już na początku lat 60. XX wieku malował obrazy odzwierciedlające dramatyczne wydarzenia z okresu okupacji niemieckiej dotyczące losu miejscowych Żydów. Do tematyki okupacyjnej często wracał w latach późniejszych.

